

голѣми прѣчки за подновяване на дубровнишката търговия. Поради това и първитѣ стопански връзки между Дубровникъ и Турция били още непостоянни и не винаги сигурни. До 1450 г. едва ли е имало здраво отседнали дубровнишки колонисти въ които и да сж градове на Турската империя. За това и до 1480 г. ние не намираме нито едно завещание на нѣкой дубровчанинъ да е направено въ Турция, или да е отбелязано въ книгитѣ на републиката, че сжщия е починалъ като засѣдналъ търговецъ въ турскитѣ земи.

Първитѣ опити за засѣдане въ българскитѣ земи сж направени, както споменахме по-горе, въ София¹⁾. Този голѣмъ централенъ градъ на турското управление изглежда, че е давалъ най-сигурни гаранции на дубровчанитѣ за спокойна стопанска дейность. Въ тѣсна връзка съ тѣхнитѣ търговски операции тукъ се е създала и засилила търговията имъ съ Пловдивъ и Цариградъ. За това и тамъ скоро намираме малки дубровнишки колонии. Стопанската експанзивность на дубровчанитѣ твърде скоро прехвърлила Стара планина. Цѣла северна България била добре известна на тѣхнитѣ търговци още отъ епохата на II-то царство, откъдето тѣ си доставяха голѣма частъ отъ изнасянитѣ кожи, вълна, восъкъ и зърнени храни. За това скоро тамъ се образували значителни колонии и то въ онѣзи центрове, които били главнитѣ пазарища на такива стоки: Провадия²⁾, Търново³⁾, Никополъ⁴⁾, Видинъ и Силистра. Не много по-късно отъ дубровнишкитѣ колонии въ тѣзи градове почнали да се отдѣлятъ по единъ-двама търговци и да се заселватъ въ съседни градове като Шуменъ, Русе, Варна, Исмаилъ и Баба-дагъ. Това били обикновено търговци съдружници, братя или близки сродници на търговцитѣ отъ по-старитѣ и голѣми търговски колонии въ вжтрешността на полуострова. Така, ние намираме образувани по-късно съдружия между Провадия и Силистра, Провадия и Шуменъ, София и Пловдивъ и др. Колкото приближаваме срѣдата на 16 в. толкова повече зачестяватъ сведенията за дубровнишкитѣ търговци въ разнитѣ български градове. Пжтешественицитѣ, които презъ това време пресичали българскитѣ земи на пжтъ за Цариградъ, не изпускали да отбележатъ присжтствието и броя на дубровнишкитѣ колонисти, които изглежда сж заемали най-видно мѣсто по тържищата и имали най-активно участие въ търговията. Дубровнишкитѣ търговци твърде скоро взели въ свои ржце голѣмата частъ отъ националния износъ на Турция и не малка частъ отъ голѣмия вносъ на всѣкакъвъ родъ италиянска манифактура. Настжпилото политическо затишие въ империята спомагало твърде много на тази търговия, а осигуренитѣ чрезъ специални дарствени фермани привилегии, давали възможность за твърде износна стопанска дейность на отдѣлнитѣ тѣхни колонии. Отъ това време имаме запазени вече първитѣ сведения, които хвърлятъ

¹⁾ Първото завещание на дубровчанинъ починалъ въ София е отъ 1486 г. Test. т. 26 fol. 4.

²⁾ Първото завещание на провадийски търговецъ е отъ 1622 г. (Stephan Pavlovich defuncti in Provato) Test. т. 56 f. 172.

³⁾ Ср. завещанието на Georgii Antoni defuncti Ternovi отъ 1562 г. Test. 42 f. 188.

⁴⁾ Отъ 1593 г. е запазено завещанието на Цвѣтко Радивоевичъ, починалъ въ Никополъ. Test. т. 49 f. 148.